Jüdische Pester Zeitung.

אויף דיעזע צייטונג קאנן מאן
יעדען טאג
פרענומעריערען
אונד דער פרענומעראציאנס-פרייז בעגינט מיט דעם טאגע דעס עמפפאנגעס דעס ערסטען בלאטטעס.

דיא רעדאקציאן בעפינדעט
זיך אין
פעסט
אלט-גאססע נר׳ 1,
וואהין מאן אויך דיא פרענומעראציאנס-געלדער צו זענדען בעליעבט.

יידישע
פעסטער צייטונג

דיעזעס בלאטט ערשיינט
דרייאמאל וואכענטליך
זאנטאג, מיטוואך אונד פרייטאג.
אונד קאסטעט
פיר עסטערייך-אונגארן
גאנציעהריג 10 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 " " "
פירטעליאהריג 2 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירס אויסלאנד
גאנציעהריג 11 גולדען עסט.-וועהר.
האלביעהריג 5 גול' אונד 50 קר' ע.-וו.
פירטעליאהריג 2 " " 75 " "

Nr. 33, צעהנטער יאהרגאנג — פעסט, פרייטאג י׳ ואדר ה׳ת׳ר׳ל׳ח׳ — Pest, den 15 März 1878

דיא פאָליטיק דעס גראַפען אנדראשי.

וויא וויר בערייטס מיטגעטהיילט האבען, האט גראף אנדראשי אין איינער געשלאָססענען דעלעגאציאָנס-זיטצונג, צו וועלכער גאר קיין ניכט-דעלעגירטער צוגעלאססען ווארדע, זעהר וויכטיגע אויפקלערונגען איבער זיינע פאָליטיק ערטהיילט. ער ערזוכטע אבער דיא העררען דעלעגירטען, זיינע מיטטהיילונגען אלס געהיימניס צו בעטראכטען אונד זיא קיינעם אנדערן צו פערראטהען. — איין געהיימניס, פאָן דעם מעהרערע וויססען, קאנן אבער ניכט לאנגע בעוואהרט בלייבען, אונד זאָ איזט יעטצט אויך איינע וויענער צייטונג אים שטאנדע, דיעזעס געהיימניס אויסצופלוידערן, אינדעם עס דיא געהיימען מיטטהיילונגען דעס גראפען אנדראשי פעראָפפענטליכט. — אין יענער געשלאָססענען זיטצונג היעלט נעמליך גראף אנדראשי פאָלגענדע רעדע:

„געעהרטע דעלעגאציאָן! פאָן פיעלען זייטען ווארדע אן מיך דיא אנפראגע געריכטעט: „וויא דענן דיא גרענצע אונזערער אינטערעססען בע-גינגע, דיא רוסלאנד ניכט בעריהרען דירפטע?" — נון, אום דיא וואהרהייט צו געשטעהען, געררייכט איבערהויפט דער גאנצע זיעג רוסלאנד אונד דעססען מאכט-פערגראָסערונג ניכט צום נוטצען אונזערער מאָנארכיע, עבענזאָ וויא דער זיעג דייטשלאנדס אונד זיינע מאכט-פערגראָסערונג פיר אונזערע מאָנארכיע ניכט נוטצליך וואר. איין שטארקער נאכבאר מוס איממערהין געפירכטעט ווערדען. אבער מיינע העררען! עס גיבט צווייער-לייא אינטערעססען-שעדיגונגען. ערסטענס זאָלכע ניכט-דירעקטע, ביא וועלכען דער געשעדיגטע גאר ניכט אים שטאנדע איזט, זיינען שעדיגער גע-ריכטליך צו פערקלאגען אונד אויך גאר ניכט אלס איין פיינדליג צו בעטראכטען איזט, ווענן ער ניכט מיט דער מאכט זיינער אייגענען פויסט געגען זיי-נען שעדיגער אייפטריטט. — צווייטענס גיבט עס זאָלכע דירעקטע אינטערעססען-שעדיגונגען, דאס דאריבער פאָר געריכט געקלאגט ווערדען קאנן, אונד וואָביא דער געשעדיגטע, זעלבסט ווענן ער זיינעם זיעגעס ניכט זיכער איזט, זיינע גאנצע קראפט דאראנזעטצען מוס, דען שעדיגער צו בעקעמפפען, דא ער זאָנסט אלס איין פייג-לינג צו פעראכטען איזט. — היער איין בייספיעל צור ערקלערונג: עס וואָהנען צווייא געוואָלבער איינאנדער געגעניבער. דער איינע ווירד רייכער, קאנן זיך דורך בארעס געלד זיינע וואארען בילליגער פערשאפפען אונד זיא דאהער אויך בילליגער פערקויפען. דער אנדערע ווירד נון היער גאנץ זיכער געשעדיגט; אבער האט דיעזער געשעדיג-טע דאס רעכט, זיינען קאָנקורענטען צו פער-קלאגען, אָדער קאנן מאן איהן פייגהערציג היססען, ווענן ער ניכט היניבערגעהט אונד זיינען געגנער דורכפריגעלט? איך זאגע: ניין! — עטוואס אנדע-רעס איזט עס אבער, ווענן איינער אין דאס גע-וואָלב דעס אנדערן דרינגט אונד דיעזעם דיא קונדשאפטען אָדער דיא וואארען הערויסרייסט. דיעס איזט קלאָנבאר, אונד היער וועהרע דער גע-שעדיגטע איין פייגלינג, ווענן ער זיינען געגנער, זעלבסט ווענן דיעזער שטערקער איזט, ניכט הי-נויסצו-ווערפען פערזוכטע."

„געעהרטע דעלעגאציאָן! עס איזט רוסלאנד געגליקט, דיא טירקייא צו בעזיעגען אונד זיינע מאכט אויך אים אָסטען צו פערגראָסערן. וואס זאָלל איך זאגען, דאס דיעס אונס ניכט שאדעט? עס שאדעט ווירקליך יא! דיא אונס פיינדליכען זיד-סלאווען אן אונזערער זידליכען גרענצע שטע-הען יעטצט גאנץ אונטער דעם איינפלוססע רוס-לאנדס אונד אונזערע סלאווען מאַכטען זיך אויך דענזעלבען אנשליעסען. — אבער האבען וויר דאס רעכט, געגען יעדען נאכבאר איינצושרייטען, ווענן ער נאך אירגענד איינער זייטע היין אונד ניכט דירעקט מיט אונזערעם געביעטע זיינע מאכט פערגראָסערט? האטטען וויר דאס רעכט, געגען דייטשלאנד איינצושרייטען, אלס עס זיך מיט פראנ-צאָזישעם געביעטע פערגראָסערטע? אָדער העט-טען וויר דאס רעכט, געגען אונזערען איטאליעני-שען נאכבאר איינצושרייטען, ווענן ער זיך ביי-שפיעלסווייזע אויך מיט גריעכענלאנד פערגראָסערן מאַכטע? פרייליך פפלעגען זיך דיא שטאאטען, ווענן זיא נור גענוג שטארק זינד, אום דאס רעכט ניכט צו קימערן אונד אונטערנעהמען דען קריעג געגען דען נאכבאר, ווענן איהנען דעססען מאכט-פערגראָסונג אויך נור אינדירעקט שעדליך איזט; אבער אום דיעס צו טהון, מוס מאן עבען זיך גענוג שטארק פיהלען אונד זיינעם זיעגעס זיכער זיין, עבענזאָ וויא אים יאהרע 1854 ענגלאנד, פראנקרייך אונד איטאליען געגען רוסלאנדס מאכט-פערגראָ-סערונג אים אָריענטע מיט איהרען שטערקערען אונד גראָסערען ארמעען איינגעטרעטען זינד. פיהלט מאן זיך אבער ניכט שטארק גענוג אונד האט מאן אויך צו בעפירכטען, דאס איין אנדע-רער דעם נאכבאר צו הילפע געהט, וויל וויר קיין בעגרינדעטעס רעכט האבען, געגען דענזעל-בען אין דען קריעג צו ציעהען, דאנן איזט עס פאָן אונס דורכאוס קיינע פייגהייט, זאָנדערן פיעל-מעהר קלוגהייט, ווענן וויר ניכט דאס לעבענדיגע אויף דאס טאָדטע לעגען, ווענן וויר ניכט גוט אונד בלוט אומזאָנסט אָפפערן, זאָנדערן נור דאראויף טראכטען, דאס אונזערע אייגענען אינטערעססען ניכט דירעקט געשעדיגט ווערדען. עטוואס אנדע-רעס אבער איזט עס, ווענן זיך רוסלאנד, אָדער סערביען אָדער מאָנטענעגראָ ביישפיעלסווייזע דורך ערואָבערונג באָסניענס אונד דער הערצע-גאָווינא הארט אן אונזערע גרענצע פעסטזעטצען אונד דא דאס פייער אונטער אונזערן סלאווישען איינוואָהנערן שירען אונד דיאזעלבען אָן זיך צו רייסען זוכען. דא האבען וויר דאס רעכט, געגען אונזערע פיינדע אין דען קריעג צו ציעהען, זעלבסט ווענן וויר אונזערעס זיעגעס ניכט זיכער זינד, דענן דא האנדעלט עס זיך דירעקט אום אונזער אייגענ-טהום אונד אום אונזערע עהרע, אונד פייגהייט וועהרע עס, דיעזעס שעדליכען טרייבען רוהיג צוצוזעהען!"

„געעהרטע דעלעגאציאָן! וויא דענקען זיא איבער דאס דרייא-קאיזער-בינדניס? דענקען זיא דאס איינע דער דרייא מעכטע געגען דיא אנדערע איינשרעטען קאנן, ווענן זיך דיעזע אנדערע אויף קאָסטען איינער פירטען פרעמדען מאכט פערגראָסערן וויל? אָדער דענקען זיא, דאס זיך איינע דיעזער דרייא מעכטע עס געפאללען לאס-סען מוס, ווענן דערען אינטערעססען דורך דיא אנדערע מאכט דירעקט געשעדיגט ווערדען? ניכט וואהר, ביידע פעללע זינד אונדענקבאר! רוסלאנד האט דען קריעג בעגאָננען מיט דער פערזיכערונג, דאס עס דיא בעדריקטען קאטהאָלישען איינוואָה-נער אין דער טירקייא שיטצען אונד דאָרט דיא אָרדנונג הערשטעללען וואָללע, אָהנע איינע אנ-דערע מאכט צו שעדיגען. ווענן וויר דאהער גלייך צו אנפאנג געגען רוסלאנד אָהנע דירעקט בע-גרינדעטע אורזאכע אין דען קריעג געצאָגען ווערען, דא ווערע דייטשלאנד ניכט אויף אונזערער זייטע, זאָנדערן פיעללייכט אויף זייטע רוסלאנדס. עט-וואס גאנץ אנדערעס איזט עס, ווענן יעטצט רוס-לאנד דירעקט אונזערע אינטערעססען שעדיגען זאָללטע. דא ווירדע דייטשלאנד, ווענן דער דרייא-קאיזער-בונד ווירקליך פאָרהאנדען איזט, אונס דאָך ניכט דאצו צווינגען וואָללען, דאס וויר אונס פאָן רוסלאנד דירעקט פערקירצען לאססען זאָללען!"

געעהרטע דעלעגאציאָן! מאן מאכט אונס דען פאָרוואורף, דאס וויר דאס דרייא-קאיזער-בינדניס געשעהען ליעסען אונד דאס וויר דיעזעס בינדניס פיעל צוטרויען שענקטען, וועסהאלב עס פיר דייטשלאנד אונד רוסלאנד מאָגליך וואר, אונס אים פערטרויען צו פאָפפען. דיעזער פאָרוואורף איזט אונגערעכט. ווענן איך מיך אויף דיא פריינד-שאפט מיינעם נאכבארס זאָ זעהר פערלאססע, דאס איך אללעס, וואס צו מיינער זעלבסטפער-טהיידיגונג געהאָרט, פערנאכלעסיגע, אונד איך דאנן פלאָטצליך פאָן מיינעם נאכבאר איבערפאל-לען אונד בעשעדיגט ווערדע, דאנן בין איך ווירק-ליך דער אונקלוגע אונד דער געפאָפפטע; גאנץ אנדערס אבער איזט עס, ווענן איך נעבען דעם צוטרויען צו מיינעם נאכבאר אויך מיין פולווער טראָקען האלטע אונד דאביא אויך אויף דיא מאכט מיינער אייגענען זעלבסט-פערטהיידיגונג פער-טרויע. וואס שאדעט עס מיר, ווענן איך נעבען דער מאכט מיינער זעלבסט-פערטהיידיגונג אויך מיט מיינער נאכבאר-מאכט אין פריינדשאפטליכעם פערהעלטניססע בין? ווענן איך מיט מיינעם נאכ-באר אין פריינדשאפטליכעם פערהעלטניססע לעבע, זאָ ווירד ער דאָך ניכט יעדע געלעגענהייט ערגרייפען, אים מיר צו שאדען! — איך גלייבע דאהער, דאס מיינע ביזהעריגע פאָליטיק איינע ריכטיגע וואר, אונד דאס עס מיר אויך ווייטערהין געלינגען ווירד, דיא אינטערעססען אונזערער מאָנ-ארכיע אויף דאס בעסטע צו וואהרען!"

זאָ לויטען דיא אויפקלערונגען איבער דיא פאָליטיק דעס גראפען אנדראשי. דיא היינטע פריה היער איינגעטראָפפענען נאכריכטען מעלדען, דאס דער שטרייט צווישען ענגלאנד אונד רוסלאנד וועגען דעם קאָנגרעססעס נאָך אימטער פאָרטדוי-ערט. ענגלאנד פערלאנגט, דאס א ל ל ע פונק-טע דעס רוסיש-טירקישען פריעדענס-פערטראגעס דעם קאָנגרעססע צור איבערפריפונג פאָרגעלעגט ווערדען זאָללען, וואָרויף אבער רוסלאנד ניכט איינגעהען וויל. רוסלאנד פערלאנגט, דאס דער קאָנגרעס אין בערלין שאָן ענדע דיעזעס מאָנא-טעס צוזאממענטרעטע. אינצווישען זעטצט ענג-לאנד זיינע אונגעהייער גראָסען קריעגס-ריסטונגען פאָרט. דיא אנצאהל דער ענגלישען קריעגס-שיפפע פאָר דעם איינגאנגע אין דיא דארדאנעללען מעהרט זיך מיט יעדעם טאגע. — אויך רומעניען, וועלכעס פריהער אויף זייטע רוסלאנדס קעמפפטע, ווענדעט זיך יעטצט געגען רוסלאנד, וויל דיעזעס בעס-אראביען פערלאנגט, וועלכעס פערלאנגען אבער רומעניען דורכאוס ניכט נאכגעבען וויל. — אין דער טירקייא הערשט נאָך אימטער קיינע רוהע; אין דען זידליכען פראָווינצען דער טירקייא, וויא אויך אין סיריען (אין קליין-אזיען) ווטהעט דיא רעוואָלוציאָן אויף דאס העפטיגסטע.

עהע" אין אונגארן ניכט אנערקאננט ווירד, זיינע פֿרויא נאך זיינעם טאָדע דיא פענזיאָן ניכט ער-האלטען ווירדע, וועלכע דען בעאמטענ-וויטווען געביהרט. וואס וואר דא צו טהון? צוויא טאגע פֿאָר זיינעם טאָדע ליעס ער איינען גייסטליכען קאָממען, אונד ערקלערטע איהם: ער וואָללע דיא "קאָנפֿעססיאָנס-לאָזינקייט" וועגווערפֿען אונד צור קאטהאָלישען קירכע צוריקקעהרען. איך דיא פֿרויא ליעס זיך זאָגלייך טייפֿען, וואָדאנן איינע שטונדע שפעטער פֿאָן דעמזעלבען גייסטליכען נייערדינגס דיא טרויאונג נאָך קאטהאָלישעם רי-טוס פֿאָרגענאָממען וואורדע. יעטצט ערסט קאָננטע דיעזע נייע עהע-שליעסונג אלס שטאאטס-גילטיג בעטראכטעט ווערדען. דער בעאמטע שטארב אונד דיא וויטווע ערהיעלט דיא פענזיאָן, וועלכע איהר ענטצאָגען וואָרדען וועריע, וויען זיא דען איבער-טריטט צור קאטהאָלישען רעליגיאָן איך יעטצט נאָך פֿערוויינערט העטטע. — היערויס געהט איי-נעם הערפֿאָר: זאָלאנגע נעמליך דיא רעליגיאָנס-פֿרייהייט אין אונגארן ניכט געזעטצליך אויסגע-שפראָכען איזט, ווירד דיא קאטהאָלישע קירכע נאָך אימער געלעגענהייט פֿינדען, היע אונד דא איינע יידישע זעעלע היניבערצולאָקען!

* (גראָס-פֿירסט ניקאָלויס איזט נאָך ניכט אין קאָנסטאנ-טינאָפעל.) עס וואורדע שאָן צו ווייעדער-האָלטען מאלען געמעלדעט, דאס גראָס-פֿירסט ניקאָליים נאָך אבשלים דעם פֿריעדענס מיט איינעם געפֿאָלגע דען סולטאן אין קאָנסטאנטינאָפעל בע-זוכען ווערדע. אבער ביז יעטצט האט גראָס-פֿירסט ניקאָליים נאָך קיינע בעזוכס-איינלאדונג זייטענס דעם סולטאנס עמפפֿאנגען. דער סולטאן האט זיך דיא זאכע איבערלעגט אונד בעאיילט זיך ניכט, איינען זאָלכען בעזוכער צו עמפפֿאנגען. יעטצט הייסט עס ווייעדער, דער סולטאן זייא זעהר קראנק, וועסהאלב ער קיינע בעזוכע עמפפֿאנגען קאָננע.

נאכטראג.

אין דער געסטריגען זיטצונג דער דעלעגא-ציאָן זאגטע דער דעלעגירטע גראף אנטאָן סעט-שען: "איך זעהע עס וואָהל איין, דאס עס אין דער טירקייא זעהר פֿיל וואר, אונד דאס מאַן דאָרט בעדייטענדע פֿערבעססערונגען פֿאָרנעה-מען מיסטע: אבער ניכט רוסלאנד, זאָנדערן עס-טערייך העטטע דיא פֿערבעססערונגען דער דאָרטיגען צושטענדע אין דיא האנד נעהמען מיססען." —

גראף אנדראשי גיבט נון דעם גראפֿען סעט-שען רעכט אונד זאגט, דאס עס וויקליך איין פֿעהלער איזט, דאס רוסלאנד דיא אָריענטאלישע אנגעלעגענהייט אין דיא האנד גענאָממען.

וועגען דער בעהויפטונג דעם גראפֿען אנ-דראשי, דאס וויר אונס ניכט איבערראשען לאס-סען דירפֿען, וועסהאלב וויר גוט פֿאָרבערייטעט זיין מיססען — פֿראגטען מעהרערע דעלעגירטע, וואס פֿיר "איבערראשונגען" דענן בעפֿאָרשטעהען? — אונד אויף דאס אנטוואָרטעטע אנדראשי: "איבערראשונגען זינד אימטערהין מאָגליך. זאָ איזט עס צום ביישפיעל מאָגליך, דאס דיא סערבען אונד דיא מאָנטענעגרינער אין באָסניען אונד אין דיא הערצעגאָווינא איינריקען, דיעזע לענדער עראָבערן אונד זיך זאָ אן אונזערער גרענצע פֿער-גראָסערן. — דאנן איזט נאָך איינע איבערראשונג מאָגליך, דאס נעמליך גאר דער גאנצע קאָנגרעס ניכט צו שטאנדע קאָממט."

דער דעלעגירטע מאָריץ וואהרמאנן זאגטע: "זייט יאהר-הונדערטען האט זיך אונזערע מאָנאר-כיע אין קיינער זאָלכען ערנסטען לאגע בעפֿינדען, וויא יעטצט. איך ווינשע וואָהל, דאס דער קאָנגרעס פֿריעדע ברינגען זאָלל, אבער איך צווייפֿלע דא-ראן. איך ווינשע דען קריעג ניכט. אין דער הייטי-גען צייט ווערע דער קריעג פֿיר אונזער לאנד איין גאנץ אנדערעס אונגליק אלס פֿאָר צייטען. אבער וויען אונזערע אינטערעססען געשעדיגט זינד, מיס-סען וויר ליידער דען קריעג אייפֿנעהמען. איך שטיממע דאהער פֿיר דיא בעוויללינגונג דער 60 מילליאָנען."

דער דעלעגירטע טשערנאטאָני זאגטע: "וויען וויר שאָן צום קריעגע געצוואונגען זינד, זאָ ווינשע איך פֿאָלגענדע דרייא פונקטע: 1) דאס אונזערע ארמעע אויף דאס בעסטע אויסגערוסטעט אונד קריעגס-פֿעהיג זייא, 2) דאס וויר ענגלאנד צו אונ-זערעם פֿערבינדעטען האבען — אונד 3) דאס דייטשלאנד ניכט געגען אונס אויפֿטרעטען זאָלל."

צו ענדע דער זיטצונג שטיממטע דיא מעהר-הייט דער דעלעגירטען פֿיר דיא בעוויללינגונג דער 60 מילליאָנען גולדען.

נייעסטעס.

דיא הייטע אום 3 איהר נאכמיטטאגס איינ-געטראָפֿפֿענען דעפעשען מעלדען, דאס צווישען ענגלאנד אונד רוסלאנד וועגען דעם קאָנגרעססעס איין נייער שטרייט אויסגעבראָכען איזט. ענגלאנד פֿערלאנגט, דאס אללע פונקטע דעם רוסיש-טיר-קישען פֿריעדענס-פֿערטראגעס אויף דעם קאָנגרע-סע דורכגעפריפֿט ווערדען מיססען, אונד דאס רוס-לאנד שאָן פֿאָראויס ערקלערע, דאס עס זיך דער מאיאָריטעט אינטערווערפֿען ווערדע. רוסלאנד אבער ערקלערט, נור דיאיעניגען פונקטע דעם פֿריעדענס-פֿערטראגעס צור איבערפריפֿונג צוצו-לאססען, וועלכע איך דיא אינטערעססען אנדערער מעכטע בעריהרען; אבער דיאיעניגען פונקטע, וועלכע בלאָס דאס פֿערהעלטניס צווישען דער טירקייא אונד רוסלאנד בעטרעפֿפֿען, בלייבען ווייטער זאָ, וויא זיא צווישען רוסלאנד אונד דער טיר-קייא אבגעמאכט וואורדען אונד דירפֿען ניכט מעהר פֿאָם קאָנגרעסע איבערפריפֿט ווערדען. גלייכצייטיג ערקלערטע רוסלאנד, דאס עס נור דאהער דען קאָנגרעס בעשיקע, וויל עס פֿאָן דעמזעלבען אים אינטערעססע דעם פֿריעדענס איינע נאכגיעביגקייט ערוואַרטעט; וויען אבער דיא מעהרהייט אויף דעם קאָנגרעססע געגען דיא גערעכטען רוסישען פֿאָר-דערונגען זיין ווירד, זאָ ווירד זיך רוסלאנד דיעזער מאיאָריטעט ניכט אינטערווערפֿען.

געשעפֿטסבעריכט

פעסטער פרייזע.

געטריידע-געשעפֿט. פֿאָן ווייצען וואר גערסטערן ווייניג צו מארקטע געבראכט, דער פֿערקויף וואר שוואך, פֿערקויפֿט וואורדען 6000 מטצר.

ווייצען טהייס 100 מעטר-צטר' 77 קילאָ 11.90 גולד. — 200 מעטר-צטר' 77 קילאָ 12'05 גולד. 100 מעטר-צטר' 77 קילאָ 12'40 גול. 100 מעטר. צטר' 76'6 קילאָ 11,85 גולד.

קוקורוץ 7,10—7,40 גול.

ווייצען פער פֿריה-יאהר 10,60—10,85 גולדען.

קוקורוץ פער מאי 7,25 — 7'30 גול.

האפֿער פער פֿריה-יאהר 6,50 — 6,55 גולד.

וויענער שלאכט-פֿיעהמארקט. דער אויפֿ-טריעב אויף דעם וויענער שלאכט-פֿיעהמארקטע אם 11-טען ד. מ. בעטרוג 2921 שטיק, דאפֿאָן וואָרען: 2022 אונגארישע, 510 פֿאָלנישע אונד 389 דייטשע. — דיא פרייזע שטעלל-טען זיך פער 100 קי: אונגארישע מאסט-אָכסען 52 — 57½ גול. פֿאָלנישע 52 — 56½ גולד. דייטשע 53 — 58 גולדען.—

פֿעראנטוואָרטליכער רעדאקטער: מאיר ברי"ן רייז.

קאָנכורז.

אין דער היעזיגען איזר' אָרטהאָדאָקסען-געמיינדע איזט פֿאָן ר"ח אייר הבע"ל דיא שטעל-לע איינעם טיכטיגען פֿאָרבעטערס, דער צוגלייך ש"ב וקורא זיין מוס, מיט איינעם יאהרעס-געהאלט פֿאָן 300 fl. זאממט פֿרייער וואָהנונג אונד זאָנסטיגען נעבענאיינקינפֿטען, צו בעזעטצען. דיא מיט קבלות פֿאָן אָרטהאָדאָקסען ראבביגען פֿערזעהען, האבען ביז שבת הגדול הבע"ל צו איינעם פראָבע-פֿאָר-טראג צו ערשיינען — נור דעם אקצעפטירטען ווערדען דיא רייזע-שפעזען פֿערגיטיגט.

באלקאן, ואדר תרל"ח.

(1—2) דער פֿאָרשטאנד.

שטעללענ-געזוך.

איין שוחט מיט קליינער פֿאמיליע, דער צו-גלייך איין גוטער קורא אונד פֿאָרבעטער איזט, מיט גוטען צייגניססען אונד קבלות פֿערזעהען, דער איך בייא דער נאָטאָרשטעללע הילפֿע לייסטען קאנן, אָדער וויען עס געפֿאָדערט ווירד, איינינע קינדער אינטערריכטעט, ווינשט פֿיר דען נעכס-טען קורז אין איינער געמיינדע אלס צווייטער שוחט אנגעשטעללט צו ווערדען, אָדער איינע זאָנסטיגע פאססענדע אנשטעללונג. אנטרעגע מאָגע מאן גע-פֿעלליגסט ריכטען אונטער אדרעססע: B. A. פאָסטע-רעסטאנטע. אין ניטרא.

קורז-טאבעללע פֿאָם 12. מערץ

געלד-קורז	קר. סל.
זילבער-אגיא	105 20
דוקאטען	5 59
עסטרייך-אונגארישע 8 גולדען גאלד-שטיק (20 פראנקס)	9 44
נאפאלעאנדאר	9 44
דייטשע רייכסבאנקנאטען	58 55
20 מארקשטיקע	11 68
מאסקויער רובעל	1 29

לאָזע	קר. סל.
1839-ער ראטשילד-לאָזע גאנצע	319 —
דעטטא פֿינפֿטעל	319 —
1854-ער 4 פראצענטיגע שטאאטס-לאָזע	107 25
1860-ער " גאנצע	111 75
דעטטא " פֿינפֿטעל	119 50
1864-ער לאָזע צו 100 גולדען	136 —
דעטטא " 50	134 50
קאסא דענסטנשיינע	24 —
שיפֿקען-לאָזע	13 70
קרעדיט-לאָזע	162 25
קלארי-לאָזע צו 40 גולדען	29 50
דאָנוי-דאמפֿשיפֿפֿאהרטס-לאָזע	95 —
אינסבריקער לאָזע	19 50
קעגלעוויטש " צו 10 גולדען	14 —
קראקויער " " 20	14 75
אָפֿנער " " 40	29 25
סאלמי " " 40	28 25
ווינדישגרעץ " " 10	13 50
פאלפי-לאָזע " " 40	38 25

לאָזע	קר. סל.
זאלצבורגער לאָזע צו 20 גולדען	15 40
סט. גענאיס " " 40	29 —
סטאניסלויער " " 20	20 50
טריעסטער " " 100	120 —
דעטטא " " 50	61 —
וואלדשטיין " " 20	22 75
ווינדישגרעץ " " 20	24 75
אונגארישע פרעמיען-לאָזע צו 100 גולד.	76 75
דעטטא צו 50 גולדען	76 25
וויענער לאָזע	91 50

ווערטה-פאפיערע	קר. סל.
אונגארישע גרונדענטלאסטונגען	78 25
טעמעשוואר-באנאטער	77 —
זיבענבירגישע	75 26
גאליציישע	84 50
בוקאווינער	81 —
אונגארישע אייזענבאהן-אנלעהען	99 —
וויינצעהנט-אבלאזונגס-אבליגאציאנען	80 80
פפאנדבריעפע דער אונגארישען באדענקרעדיט צו 5 איינהאלב פראצענט	95 50
דער אונגארישען היפאטעקען באנק צו 5 איינהאלב פראצענט	79 50
דער אונגארישען אללגעמיינען באדענקרעדיט-אנשטאלט צו 5 אונד איינהאלב פראצענט	—.—
דעטטא צו 6 פראצענט	—.—
דער פעסטער קאממערציאל-באנק	92 —

פרוכט- אונד מעהל-פרייז-טאבעללע.

פֿריכטע		קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
ווייצען	נייער באנאטער	74	10.60—10.75
"	"	75	10.80—10.90
"	"	76	11.05—11.20
"	"	77	11.35—11.50
"	"	78	11.65—11.80
"	"	79	11.85—11.90
"	"	80	—.——.—
"	טהייס	74	10.95—11.05
"	"	75	11.15—11.35
"	"	76	11.45—11.55
"	"	77	11.65—11.80
"	"	78	11.90—12.05
"	"	79	12.15—12.25
"	"	80	—.——.—
"	פעסטער בארען	74	10.70—10.80
	"	75	10.95—11.10
"	"	76	11.20—11.35
"	"	77	11.40—11.55
"	"	78	11.65—11.80
"	"	79	11.90—11.95
"	"	80	—.——.—
"	ווייסענבורגער	74	10.85—10.95
"	"	75	11.05—11.20
"	"	76	11.35—11.45
"	"	77	11.55—11.70
"	"	78	11.80—12.05
"	"	79	12.05—12.15

פֿריכטע	קוואליטעט פער העקטאל.	פער 100 קילאגר.
קאָרן	72	7.80—7.60
גערסטע מאלץ	62	8.75—8.25
גערסטע פוטטער	62	7.75—7.50
האפער	41	8 —6.80
קוקורוץ באנאטער		—.——.—
אנדערער	73	7.40—7.35
הירזע		7.25—7.—

100 קילאגראמם		
ווייצען	פער אָקטאָבער	10.45
		—.—
	פֿריהיאהר	10.80
קוקורוץ		7 26
נערסטע		—.—
האפער	פֿריה-יאהר	6.50—
		—.—
רעפס		14.50

באללען-מעהל	קר. סל.
נומער 0	23 20
" 1	22 60
" 2	22 —
" 3	21 —
" 4	20 —
" 5	18 50
" 6	17 40
" 7	15 40
" 8	12 80
" 8½	11 —
שפיריטוס: אלטע פֿעטהארע (?) ראפֿינירטע	34.—
" נייע " קארטאפֿפֿעל	32,50

Eigenthümer u. verantwortlicher Redakteur M. REIS
Budapest, 1878 Druck v. M Burian, Marokkanerhof.

דיא יודען זינד וועניגסטענס זאָ גוט מענשען אלס וויר. געהענ'ס דאהער נאָך הויז אונד מאכענ'ס שנעלל האָכצייט!" — וויא וועניג וויר נאטירליך פיר איינע זאָלכע ציוויל-עהע זינד, זאָ האט דער ערצהערצאָג ביי דיעזער עהע-פערמיטטעלונג דענגאָך אלס עדלער מאנן געהאנדעלט, דער דיא יודען איהרער רעליגיאָן וועגען ניכט פעראכטעט וויססען וואָללטע. איבערדיעס איזט דיעזעס פאאר זייטדעם צום יודענטהומע איבערגעטרעטען. דיא געוועזענע יידישע פרויא איזט נאָך יעטצט אים בעזיטצע איינעס גראָסען גאָלדענען רינגעס, וועלכען ערצהערצאָג קארל איהר ביי איהרער ציוויל-טרויאונג לעכעלנד מיט דען וואָרטען איבערגאב: "דא איך פיר מיינע הייראטס-פערמיטטעלונג קיינען לאָהן אננעהמע, זאָ עמפפאנגען זיא, מיין קינד, דיעזען רינג אלס אנדענקען, דאס איין ערצהערצאָג איהר עהע-פערמיטטלער וואר, וועסהאלב איהרע עהע איינע גליקליכע ווערדען מאָגע!"

*(ענגלאנד ריסטעט אימטער לעבהאפטער.) ביי אונס האנדעלט עס זיך בלאָס אים דיא בעוויללינגונג פאָן 60 מילליאָנען, אום פיר יעדען פאלל בערייט צו זיין, אָהנע יעדאָך צו איינער ווירקליכען ריסטונג צו גרייפען. אנדערס האנדעלט יעדאָך ענגלאנד. דיעס זעטצט זיינע ריסטונגען גאנץ לעבהאפט פאָרט. זאָ ווירד אויס קאָנסטאנטינאָפעל פאָם 14-טען דיעזעס געמעלדעט: "דיא ענגלישען קריעגס-שיפפע, דיא אינזייט פאָן קאָנסטאנטינאָפעל זיך בעפינדען, ווערדען דורך איין מעכטיגעס פאנצער-שיפף פערמעהרט. איבערדיעס ערריכטעטע דיא ענגלישע רעגירונג ביי דער איינפאהרט אין דיא דארדאנעללען איינע גראָסע ניעדערלאגע פאָן וואפפען, פולווער, אללערלייא קריעגס-געראטהען אונד לעבענס-מיטטעלן." — דאס ענגלישע פאָלק ווייס אלזאָ שאָן, צו וועלכעם צוועקע דאס פארלאמענט דער רעגירונג 6 מילליאָנען שטערלינג בעוויללינגט האט. ביי אונס פירכטעט מאן נאָך אימטער, מיט דער פארבע הערויסצוריקען, דאמיט מאן עס גאָטט בעהיטע ניכט אים פאָרהיניין מיט רוסלאנד פערדערבע! — גראף אנדראשי שיינט נאָך אימטער זעלבסט צו שוואנקען, אָב ער זיך אן ענגלאנד אנשליסע, אום געגען רוסלאנד געמיינזאם פאָרצוריקען, אָדער אבער עבען אים בונדע מיט רוסלאנד פיר דיא וואהרונג אונזערער אינטערעססען דאס מאָגליכע צו פערזוכען. דיא האלטונג רוסלאנד איף דעם קאָנגרעססע דירפטע אינדעס אויך דער פאָליטיק אנדראשי'ס באלד איינע בעשטיממטע ריכטונג געבען!

*(דיא טירקייא אונד דיא אויפשטענדע.) דיא ארמע טירקייא קאנן נימער צור רוהע געלאנגען. זיא האט וואָהל מיט רוסלאנד איינען פריעדענס-פערטראג אבגעשלאָססען, אללייןדיעזער פריעדענס-פערטראג פערשאפפטע דעם ערשאָפפטען טירקישען רייכע טראָטצדעם קיינע רוהע. רוסלאנד האט דאס שווערט וואָהל אין דיא שיידע געשטעקט, דאָך דיא פערשיעדענען פאָלקס-שטעממע, דיא פאָן רוסלאנד זייט יאהרען געגען דיא טירקייא געהייצט וואורדען, בעפינדען זיך אויך יעטצט נאָך אין פאָללעם אויפשטאנדע. דיא טירקייא זיעהט זיך דאהער אין דער טרויריגען לאגע, אבגלייך שאָן האלב טאָדט, איהרע ריסטונגען פאָרטצוזעטצען, אום דען קאמפף מיט דען אויפשטענדישען אין דען פערשיעדענען פראָווינצען פאָן נייעם אויפצונעהמען. ווירדע עס רוסלאנד מיט דער טירקייא עהרליך מיינען, דא וועהרע עס נון זיינע פפליכט, דאס טירקישע רייך פאָר יענען אויפשטענדישען צו שיטצען, דיא איינגענטליך נור איף זיינען בעפעהל צו דען וואפפען געגריפפען! אבער רוסלאנד איזט עבען טריילאָז. עס האט דיא טירקייא האלב טאָדט געמאכט אונד זיעהט עס נון גערנע שטיללשווייגענד צו, דאס דיא אויפשטענדישען דערזעלבען אויך דען לעטצטען טאָדעס-שטאָס פערזעטצען. ווענן ניעמאנד איינגרייפט, דירפטע עס דיא טירקייא קיים נאָך לאנגע אויסהאלטען. פיעללייכט געלינגט עס יעדאָך דעם קאָנגרעססע, אויך נאָך דיעזער ריכטונג איינע בלייבענדע אָרדנונג צו שאפפען. נאמענטליך ווירד דער קאָנגרעס זיין אויגענמערק איף באָסניען ריכטען מיססען, וואָ דער אויפשטאנד עבען אין דען לעטצטען טאגען אים וואכסען בעגריפפען איזט. מאן דארף ניכט פערגעססען, דאס דיא גאנצע "אָריענטאלישע פראגע" איינגענטליך נור אין דען עוויגען רייבונגען בעשטאנד, וועלכע צווישען דער טירקישען רעגירונג אונד איהרען סלאווישען פראָווינצען אימטער אונד אימטער זיך וויעדערהאָלטען. זאָללטען דיעזע רייבונגען אויך נאָך דעם רוסישען זיעגע אָדער זאָגאר אויך נאָך דעם קאָנגרעסע נאָך פאָרטדויערן, דאנן וואר'ס דאָפפעלט שאדע אום דאס פיעלע בלוט, וועלכעס אים יינגסטען רוסיש-טירקישען קריעגע פערגאָססען וואורדע!

*(וואָצו דיא קריעגס-געפאללענען פערווענדעט ווערדען?) אים באזאש ווירד נאכשטעהענדעס געמעלדעט: "עס איזט האארשטרייבענד, וויא הערצלאָז פיעלע מענשען זינד! עס איזט בערייטס זאָ וויט געקאָממען, דאס מענשען, דיא אום יעדען פרייז רייך ווערדען וואָללען, זאָגאר מיט טאָדטען-מענשענקנאָכען האנדעלן. — — זייטדעם נעמליך דיא דאָנויא אייז-פרייא איזט, זיעהט מאן דא פיעלע שיפפע אויפפיערטס פאהרען, דיא מיט קנאָכען בעלאדען זינד. דיא אינהאבער דיעזער שיפפע זאגען וואָהל, עס ווערען דיעס בלאָס פפערדע-קנאָכען, דיא אויף דען שלאכט-פעלדערן אין דער טירקייא אויפגעזאממעלט ווערדען, אום דיעזעלבען אן פערשיעדענע שפאָדיאום-פאבריקען אין מעהרען צו ליעפערן. ווער יעדאָך זיך דיא מיהע נימט, אין דאס אינגערע דיעזער שיפפע צו געהען, דער ווירד'ס גלייך בעמערקען, דאס דער גראָסערע טהייל דיעזער לאדונג אויס מענשען-קנאָכען בעשטעהע. דיא קריעגס-געפאללענען קאָננטען נעמליך ניכט אָרדענטליך בעגראבען ווערדען, זאָנדערן וואורדען, וויא דיעס געוואָהנליך איף קריעגס-שויפלעטצען דער פאלל, אין איינע ווייטע גרובע געוואָרפען, וואָראנן דיא טאָדטען קערפער מיט קאלק איבערשיטטעט וואורדען, דאמיט דאס פלייש פאָן דען קנאָכען שנעללער פערצעהרט ווערדע. מאן קאנן דענן אויך איף דיעזען שיפפען גאנצע מענשענ-שקעלעטטע (קנאָכענ-געשטעללע פאָן מענשען) זעהען, וואָראן בלאָס דאס פלייש פעהלט. נון האבען מעהרערע שפעקולאנטען, וועלכע אין דער נעהע דער שלאכטפעלדער וואָהנען, מיט פערשיעדענען שפאָדיאום-פאבריקאנטען אין מעהרען פערטרעגע אבגעשלאָססען וועגען ליעפערונג גראָסער מענגען פאָן קנאָכען. דיעזע ליעפעראנטען לאססען אלזאָ דיא גרובען, וואָרין קריעגס-געפאללענע פערשארט וואורדען, דורך טאגלאָהנער אָפפנען אונד דיא קנאָכען צוזאממענברינגען, דיא דאנן מיטטעלסט שיפפע נאָך מעהרען טראנספאָרטירט ווערדען, וואָ זעלבע אין דען שפאָדיאום-פאבריקען צור פעראַרבייטונג געלאנגען!" — אין זאָלכעם פערפאהרען צייגט אללערדינגס פאָן אונגעוואָהנליכער הערצלאָזיגקייט. דא זאָללטען דאָך דיא בעהאָרדען אויס מעהרפאכען גרינדען איינשרייטען. ערסטענס דארף דאָך איינע זאָלך אונערהאָרטע טאָדטען-שענדונג ניכט געדולדעט ווערדען; צווייטענס אבער קאנן יא דיא לופט דורך עראָפפנונג דער גרובען דער געפאללענען פאָרמליך פערגיפטעט ווערדען, וואָראוס נור דיא פירכטערליכסטען קראנקהייטען ענטשטעהען מיססען! —

*(איינע זעהר בעטריבענדע מעלדונג.) וויר האבען שאָן פאָר מאָנאטען בעריכטעט, דאס דיא טאָכטער דעם לאָנדאָנער ראָטהשילד מיט דעם לאָרד ראָזעבערי זיך פערלאָבט האבע. דאמאלס מיינטען וויר, דאס לאָרד ראָזעבערי איין יודע זייא, דער עטווא מיט זיינעם דייטשען נאמען ראָזענבערג הייסען דירפטע. ביי דער עכט-יידישען געזינונג, וועלכער דיא פאמיליע ראָטהשילד ביז איף דען הייטיגען טאג טרייא געבליעבען, קאָננטע מאן יא גאר ניכטס אנדערעס

דען. אונד וואס וואָלל דא אם ענדע אויס דיעזען בריעפ-שרייבערייען הערויסקאָממען? איך וויללל מיך ניכט מעהר אין ליעבעס-פערהעלטניססע איינלאססען!""

באלד אבער האט בעניאמין פאָן יענער איהם אונבעקאננטען דאמע וויעדער איינען זעהר גייסטרייכען בריעף ערהאלטען. אין דיעזעם בריעפע וואר איין זעהר ריכטיגעס אורטהייל איבער זיינע ווערקע אונד איבער זיין ווירקען אים פארלאמענטע אבגעגעבען. נעבענבייא וואר נאָך אין דיעזעם בריעפע איינע שטעללע, וועלכע דעם ערסטען בריעפע ווידערשפראָכען האט. אים ערסטען בריעפע היעס עס, דאס דיא שרייבערין קיין ליעבעס-פערהעלטניס מיט איהם אנקניפפען וואָללע, דא זיא איהן נאָך נאר ניכט געזעהען, אונד אים צווייטען בריעפע שפראָך איינע געוויססע איינפערזוכט, איין בעדויערן, דאס בעניאמין שאָן זיין הערץ איינער אנדערן פערגעבען האט. דער שלוס דעם בריעפעס לויטעטע: "הערר דע איזראעלי, איך האבע זיא געזעהען! איך האבע זיא אויך אין זאָלכען צייטען געזעהען, וואָ זיא נאר ניכט פערמוטהעטען, דאס מיינע איינען איף איהנען רוהען; אבער זייטדעם איך זיא געזעהען, פערשטעהע איך זיא בעססער."

ניכט לאנגע דאראויף וואר בעניאמין וויעדער פאָן לאָרד בוקינגהאם צור אבענד-מאהלצייט געלאדען. עס איזט שאָן זאָ זיטטע אונד געבראויך, דאס איין מיניסטער, נאמענטליך פאָר דער וואהל, זעהר אָפט אבענד-מאהלצייטען פעראנשטאלטעט, צו וועלכער דיא הערפאָראגענדסטען רעפוטירטען אונד שטאאטס-מעננער געלאדען זינד. פיר בעניאמין וואָרען דיעזע איינלאדונגען זעהר אונאנגענעהם, דא איהם דיעזע פיעל צייט רויבטען; אבער דענגאָך מוסטע ער אויס שיקליכקייט דיעזער איינלאדונג פאָלגען. ער קאם אויך דיעסמאל וויא געצוואונגען, אונד וואר ביי זיינעם איינטריטטע אין דען עמפפאנגס-זאאל דעם מיניסטערס ביקינגהאם זעהר פערדריעסליך, וואס ער אבער צו פערבערגען זוכטע.

דאָך דיא אויגען דער ליעבע ענטדעקען דאס, וואס דער געליעבטע צו פערבערגען זוכט. דיא שאָנע וויקטאָריא, דיא טאָכטער דעם מיניסטערס, ענטדעקטע גלייך, דאס בעניאמין ניכט מיט פריידען געקאָממען, זיא זוכטע דאהער, איהם איף דאס ליעבעפאללסטע ענטגעגענצוקאָממען. —

בעניאמין אבער בעטראכטעטע זיא אין זיינער שלעכטען לוינע אלס איינע "קאָקעטטע", דאס הייסט אלס זאָלכע, וועלכע אללען בעדייטענדען מעננערן געפאללען אונד ביי איהנען עראָבערונגען מאכען וויללל. נאמענטליך אין דען גראָסערען הייזערן האבען שאָן דיא מעדכען דיעזע איינגענשאפט, דאס זיא געפאלל-זיכטיג אונד עראָבערונגס-ליסטיג זינד. דיעזע זוכען דיא יונגען לייטע נור דאהער אן זיך הערראנצוציעהען אונד הערראנצולאָקען, אום נור איהנען דאנן איינען "קאָרב" געבען צו קאָננען, אונד דאנן איהרען פריינדינגען צו ערצעהלען, דיעזער אָדער יענער יונגע מאנן מאכטע ליעבעס-ערקלערונגען, וואָבייא ער אבער מיט שפאָטט אָדער מיט ענטריסטונג אבגעוויעזען וואורדע. איהרע אומגאנגס-שפראכע איזט פאָרטוועהרענד פאָן איינעם פיינדליכען לעכעלן בעגלייטעט, אונד דאראן קאָננען זאָלכע מעננער, וויא בעניאמין, קיין געפאללען פינדען. —

אללייז דיעסמאל לאכטע וויקטאָריא ניכט, עס לאג פיעלמעהר איינע געוויססע טרויריגקייט אונד שווערמוטה איף איהרעם געזיכטע, איהרע בעגריסונג בעניאמינס וואר זאָגאר מיט איינעם זייפצער פערבונדען — אונד דענגאָך ליעבעפאָלל! אין איהרעם געזיכטע פאָן בלענדענדער שאָנהייט אונד אדעל לאג זאָ אָפפענבאר דער אנשיין פאָן קרענקליכקייט, דאס דיעס דעם בעניאמין זעהר אויפפאללענד וואר, זאָ דאס ער דאדורך געריהרט וואורדע. ער רעדעטע זיא מיט מעהר האָפליכקייט אן, אונד וואר געגען זיא האָפליכער אלס זאָנסט.

"וואָרען זיא הייטע אים פארלאמענטע?" (פראגטע וויקטאָריא.) —

""יא, אבער עס וואר הייטע איינע רעכט לאנגווייליגע זיטצונג, דאס הויז וואר ביינאהע לעער, דא קיינע גראָסע אבשטיממונג צו ערוואַרטען וואר.""

"געפעללט איהנען דיעזעס לעבען אים פארלאמענטע?" (פראגטע וויקאָריא.)

""עס ביעטעט אויפרעגונג. עס איזט וויא איין קארטענשפיעל, ביי וועלכעם פיעל געלד איינגעזעטצט ווירד. היער הערשט אויך קיינע עהרליכקייט, ניכט אללע פארטייען אונד אללע דעפוטירטען ארבייטען בלאָס צום וואָהלע דעם פאטערלאנדעס. מאן פינדעט דא עבען זאָ וויא אים געוואָהנליכען האנדעל מעהר זעלבסט-זוכט אלס אונאיינענ-ניטציגקייט.""

"איך וואוסטע יא, הערר דע איזראעלי! (זאגטע וויקטאָריא) דאס זיא פאָם פארלאמענטע זאָ דענקען. איך שטודירע איהרע געדאנקען אונד עראטהע זיא."

(פאָרטזעטצונג פאָלגט.)

פֿערשיעדענע נייאיגקייטען.

*)(א י ב ע ר ד ע ן א ו י פֿ ע נ ט ה א ל ט ד ע ם ק ר אָ נ פּ ר י נ צ ע ן ר ו ד אָ ל ף א י ן ב ע ר ל י ן.) אונזער קראָנפּרינץ בעפֿינדעט זיך וואָהל ווידער אין וויען, דא דיא פּפֿליכט איהן אן דאס מאָדטען-בעטט זיינעס גראָס-פֿאטערס, דעם ערצ-הערצאָגס פֿראנץ קארל, צוריקגערופֿען. עס איזט טראָטצדעם האָכסט אינטערעססאנט, איינינע איינצעלהייטען איבער דיא פֿריינדליכע בעהאנדלונג צו ערפֿאהרען, דיא אינזערעם קראָנפּרינצען וועהרענד זיינעס אייפֿענטהאלטעס אין בערלין צו טהייל געוואָרדען. דאס בערלינער אמטס-בלאטט בעריכטעט היעריבער פֿאָלגענדעס: „דער איינדרוק, דען קראָנפּרינץ רודאָלף אין דען היעזיגען אללערהאָכסטען קרייזען געמאכט, איזט איין איבעראָרדענטליך גינסטיגער. פֿאָר ניכט לאנגע בעפֿאנד זיך אייך דער ענגלישע קראָנפּרינץ אין בערלין, דער נאטירליך מיט אללען מאָגליכען אויסצייכנונגען עמפּפֿאנגען וואורדע. אללײן דער עמפּפֿאנג דעם קראָנ-פּרינצען רודאָלף וואר ניכט בלאָס איין פֿייערליכער, זאָנדערן אייך איין רעכט הערצליכער. דאס איזט דער בעסטע בעוויז פֿיר דיא אינניגע פֿריינדשאַפֿט, וועלכע צווישען דען הערשער-הייזערן פֿאָן בערלין אונד וויען זייט יאהרען בעשטעהט. נאמענטליך דער גרייזע קאיזער וואר ענטציקט איבער דאס פֿריינדליכע וועזען דעם יוגענדליכען קראָנ-פּרינצען. זאָ אָפֿט דער קאיזער מיט דעם קראָנ-פּרינצען איינע אונטעררעדונג האטטע, קאָננטע מאן דעם גרייזען הערשער דיא הייטערע לוינע אונד דיא אינניגע פֿריידע פֿאָם געזיכטע העראבלעזען. צו זיינער פֿערטרייטען אומגעבונג אייסערטע דער קאיזער: „ווענן איך מיט דיעזעם ליעבענסווירדיגען קראָנפּרינצען שפּרעכע, דא שיינט עס מיר, אלס פֿיהלטע איך ווידער איינען גראד פֿאָן יוגענד-קראַפֿט אין מיינען אלטען גליעדערן, זאָ זעהר ווערדע איך פֿאָן זיינען קלוגען, פֿרישען אונד מוטהיגען אייסערונגען בעגייסטערט!" — זעלבסט פֿירסט ביסמארק, דער איין פֿיינד אללער בעזוכע איזט, ליעס ביים קראָנ-פּרינצען אום איינע אודיענץ אנזוכען, דיא דענן אייך איינע פֿאָללע שטונדע דויערטע. אלס פֿירסט ביסמארק, פֿאָן דען געשפּרעכען דעם יונגען קראָנ-פּרינצען פֿריידיג איבעראשט, אייך אום איינע צווייטע אודיענץ אנזוכטע, וואָללטע דער קראָנ-פּרינץ עס ניכט צוגעבען, דאס דער גרייזע רייכס-קאנצלער זיך נאָך איינמאל צו איהם בעמיהע. קראָנ-פּרינץ רודאָלף צאָג עס דאהער פֿאָר, זיך זעלבסט אין דיא וואָהנונג דעם פֿירסטען ביסמארק צו בעגעבען, וואָ ער איבער פֿינף-פֿירטעל שטונדען פֿערוויילטע. — אייך פֿעלדמארשאלל מאָלטקע, דער ערסטע העלד אים דייטש-פֿראנצאָזישען קריעגע, זוכטע ביים קראָנ-פּרינצען אים איינע אודיענץ אן, דיא עבענפֿאללס איבער איינע שטונדע דויערטע." — נון, וויר ווערדען באלד זעהען, אָב אלל דיעס נור „פּאָליטישע הייכעלייא" אָדער „אויפֿריכטיגע פֿריינדשאַפֿט" געוועזען. דיא האלטונג דעם פֿירסטען ביסמארק אייף דעם קאָנגרעססע ווירד אונס היעריבער דען זיכערסטען אייפֿשלוס ערטהיילען. דא ווערדען וויר ערפֿאהרען, אין וויא וויט ער דיא בעשטרעבונגען דעם גראַפֿען אנדראשי אינטערשטיטצען ווירד, אום אינזערע מאָנארכיע פֿאָר איינער שעדיגונג איהרער וויכטיגסטען אינטערעססען צו שיטצען. פֿיר בלאָסע „קאָמפּלימענטע" געבען וויר ניכט פֿיעל; וויר וואָללען זעהען, אָב דיעזע קאָמפּלימענטע ווירקליך אלס צייכען אויפֿריכטיגער פֿריינדשאַפֿט געלטען קאָננען!

*)(ע ר צ ה ע ר צ אָ ג פֿ ר א נ ץ ק א ר ל — א ל ס ה י ר א ט ה ס - פֿ ע ר מ י ט ט ל ע ר.) איין וויענער בלאטט ברינגט זאָעבען איבער דען פֿערשטאָרבענען ערצהערצאָג איינע מיטטהיילונג, דיא אלס בעוויז פֿאָן דעססען יודענ-פֿריינדליכער געזיננונג דיענען קאנן. איין יונגער מאנן, יאָזעף שוואַרץ, איים אָרדענטליכער יידישער פֿאמיליע, וואר נעמליך ביא איינעם רייכען וויענער גראָס-הענדלער אלס ביכהאלטער אנגעשטעללט. דיעזער גראָס-הענדלער האטטע אבער אייך איינע רעכט היבשע טאָכטער. וויא דיעס געוואָהנליך דער פֿאלל, האט זיך דער ביכהאלטער אין דאס יונגע מעדכען, דאס יונגע מעדכען ווידער אין דען ביכהאלטער ביז צים וואהנזיננע פֿערליעבט. דא דער ביכהאלטער אייך פֿאָן הויז אים רייך וואר אונד איבערדיעס זיין פֿאָך זעהר גוט פֿערשטאנד, ווירדע עס דער גראָס-הענדלער אלס גליק בעטראכטעט האבען, איינען זאָלכען שוויעגערזאָהן צו בעקאָממען. אללײן דער גראָס-הענדלער וואר איין אייפֿריגער קאטהאָליק אונד שפּראַך׳ם דענן אייך אָפֿטער אוים: „ליעבער זאָלל מיינע טאָכטער ניע הייראטען, בעפֿאָר זיא דאס ווייב איינעם יודען ווירד!" דאס דויערטע יאהרע הינדורך. דער יונגע מאנן פֿערפֿיעל אין איינע לאנגע קראנקהייט, פֿאָן דער ער נור מיט אנשטרענגונג דער בעריהמטעסטען ערצטע וויעדער גערעטטעט ווערדען קאָננטע. אייך דאס מעדכען ווארדע נאטירליך טעגליך ניכט יינגער, זאָנדערן עלטער, אונד דא זיא זיך אימטער קרענקטע, דאס זיא דען ביכהאלטער ניכט הייראטען דארף, וואָרען איהרע יוגענד-פֿרישע אונד איהרע לעבענסלוסט בערייטס גענצליך געשוואונדען. אינצווישען קאם דאס געזעטץ, דאס יעדער אין עסטערייך זיך אלס „קאָנפֿעססיאָנס-לאָז" ערקלערען קאָננע. יאָזעף שוואַרץ ערקלערטע זיך זאָגלייך אלס קאָנפֿעססיאָנס-לאָז אין דער האָפֿנונג, דאס דער גראָס-הענדלער איהם נון עהער זיינע טאָכטער געבען ווערדע. אללײן דער איינגליקליכע האט זיך געטיישט. דאס יודענטהום האט ער וואָהל פֿאָן זיך געוואָרפֿען, אָהנע דעסהאלב דיא ברויט צו בעקאָממען. דער גראָס-הענדלער שליג דעם יאָזעף שוואַרץ דיא ביטטע רונדוועגס מיט דען וואָרטען אב: „קאָנפֿעססיאָנס-לאָז הער, קאָנפֿעססיאָנס-לאָז הין — יודע בלייבט האלט יודע! איך געבע אבער מיינע טאָכטער קיינעם יודען, וועננ זיא אייך איינע גרייזע יונגפֿער בלייבען זאָללטע!" היעמיט וואר דיא זאכע פֿאָרלייפֿיג אבגעטהאן. יאָזעף שוואַרץ זאממט דער טאָכטער דעם גראָס-הענדלערס וואָרען דער פֿערצווייפֿלונג נאהע. ערסט נאָך יאהרען ערפֿיהר ערצהערצאָג קארל צופֿעלליג דיעזע געשיכטע. ער שיטטעלטע לעכעלנד מיט דעם הייפּטע אונד ליעס זאָגלייך דען גראָס-הענדלער רופֿען. דער גראָס-הענדלער איילטע פֿראָהען מוטהעס צים ערצהערצאָג, אין דער מיינונג, דערזעלבע וואָללע אין זיינעם געשעפֿטע איינע בעשטעללונג אייף וואארען מאכען. אלס דערזעלבע ערשיענען וואר, ריעף איהם דער ערצהערצאָג צו: „זיא, וואָרום געבען זיא דענן איהרע טאָכטער איהרעם ביכהאלטער ניכט, דער אלס זאָלידער מאנן אונד טיכטיגער געשעפֿטס-פֿיהרער בעקאננט איזט!" — דער גראָס-הענדלער וואר אים ערסטען אייגענבליקע דיעזער אונערוואַרטעטען פֿראגע געגענאיבער איבעראשט. ענדליך פֿאסטע ער זיך אונד טהיילטע דעם ערצהערצאָג מיט, דאס זיין ביכהאלטער געבאָרענער י ו ד ע זייא, וועסהאלב ער איהם זיינע טאָכטער ניכט געבען וואָללטע. ענדליך ווארדע דער ביכהאלטער „קאָנפֿעססיאָנס-לאָז", אללײן יודע בלייבט יודע, וועסהאלב ער דעמזעלבען נאָך אימטער זיינע טאָכטער ניכט געבען מאג! דער ערצהערצאָג קלאָפּפֿטע דעם גראָס-הענדלער פֿריינדליך אייף דיא שולטער אונד זאגטע: „איך זעהע, דאס זיא איין בראווער קאטהאָליק זינד; דאס מאכט איהנען עהרע; גלייבען זיא אבער יא ניכט, דאס וועננ אונזער קאיזערליכער הערר איין געזעטץ איבער צוויל-עהע בעשטעטיגט האט, ער וועניגער קאטהאָליק איזט, אלס זיא. זיא קאָננען זיך אייף מיינען זאָהן, דען קאיזער, רעכט גוט פֿערלאססען. לאססען זיא איהרע טאָכטער מיט איהרעם ביכהאלטער איינע „צוויל-עהע" איינגעהען, אונד זיא ווערדען אייך זאָ גליקליך צוזאממענלעבען. ענדליך וויססען וויר יא ניכט, ווער דיא ערסטע שטעללע אים פּאראדיעזע איינגענהמען ווירד: אָב ו י ר אָדער דיא י ו ד ע ן.

פֿאָלליעטאָן.

מערקווירדיגע פֿערהעלטניססע.

(35-טע פֿאָרטזעטצונג.)

„הא, (זאגטע וויללִיאם פֿיר זיך) ווידער איינען אנהאלטס-פּונקט פֿיר מיינען פּלאן!" — דאנן זאגטע ער לויט צו עבערהארד: „מיך ווירדע עס זעהר פֿרייען, ווענן מיינע קוזינע איינען זאָלכען בעריהמטען ריכטער צום מאננע האבען וואָללטע; אבער וויססען זיא, דאס אייך שאָן דער ריכטער דע איזראעלי אין דאס הויז מיינעס אָנקעלס אייף דען פֿליגעלן דעם רוהמעס געפֿלאָגען קאם. וויססען זיא, דאס מיר מיינע קוזינע זאגטע: דע איזראעלי ווערע דער גראָסטע ריכטער!"

„„אין מיינער געגענווארט מוס זיין גלאנץ ערלאָשען! וואס איזט דער שאָנסטע שטערן געגען דיא זאָננע!"" (זאגטע עבערהארד.)

„גאנץ ריכטיג! אבער דיא וועלט איזט בלינד, זיא בעוואונדערט אָפֿט איינען שטערן מעהר אלס דיא זאָננע!"

„„דאנן מוס דיעזער שטערן פֿאללען!""

„דאס הייסט: מאן מיססטע איהן הערונטערשיעססען!"

„„דאס זאָלל אייך געשעהען! וויססען זיא, דאס איך דיעזען מענשען שאָן לאנגע האססע! איך איבערגאב דעם בוכהענדלער מיינע געדיכטע — אונד דענקען זיא זיך! דע איזראעליס ווערקע ווערדען צו צעהנטויזענדען אבגעזעטצט, אונד מיינע בלייבען אונפֿערקויפֿט!""

„זעהען זיא, וויא דיא וועלט דיא וואהרען פֿערדיענסטע ניכט אנערקעננט! עס איזט דאָך נוט, דאס זיא מיך בעזוכען, איך זאגטע איהנען יא, עס האנדלע זיך אום איהרע צוקונפֿט. דער שטערן מוס פֿערשנופּפֿען, דאמיט אים הויזע מיינעס אָנקעלס נור דיא זאָננע שיינע. — יעטצט פֿערלאססען זיא מיך, וויר ווערדען אונס באלד וויעדער טרעפֿפֿען."

אלס זיך נון עבערהארד ענטפֿערנטע, זאגטע וויללִיאם: „מאן גלייבע ניכט, דאס אייך דיא פֿיעלען נארען צוועקלאָז אייף דער וועלט זינד. נאטור האט דיא נארען געשאַפֿפֿען, דאמיט זיא דיא קלוגען צו איהרעם צוועקע פֿערווענדען קאָננען. דער קעהל ווירד דאס בעסטע ווערקצייג אין מיינער האנד זיין. נור צו! עס ווירד שאָן געהען!"

נ י י נ צ ע ה נ ט ע ס ק א פּ י ט ע ל.

עס גיבט פֿיעלע מענשען, דיא פֿיעל קלוגהייט אונד געזונדען מענשענ-פֿערשטאנד בעזיטצען — דאבייא אבער קיינע שפּיטצ-ביבערייען פֿערשטעהען. זיא האבען דיא פֿערטיגקייט, זיך אין אללע אומשטענדע צו שיקען, אללע פֿערהעלטניססע צו איהרען אבזיכטען פֿאָרטהיילהאַפֿט צו געברויכען אונד צו בעניטצען; זיא זינד געלעהרט, געשיקט, געשיידט אונד פֿערשטענדיג; אבער זיא זינד ניכט שלויא אונד הינטערליסטיג, דאס הייסט, זיא בעניטצען ניכט דיא קונסט, אנדערע צו פֿאָפּפּען, אום איהרע צוועקע אונבעמערקט צו ערריינען. קורץ געזאגט: עס עקסיסטירען רעכט קלוגע מענשען, דיא אבער קיינע שפּיטצ-בובען זינד אונד זיך אין שפּיטצביבערייען גאר ניכט אויסקעננען.

איין זאָלכער מענש וואר בעניאמין דע איזראעלי אונד איזט עס נאָך הייטע. ערסט אין דער לעטצטען פּאַרלאמענטס-זיטצונג מוסטע דע איזראעלי (דער יעטצט לאָרד בעאקאָנספֿיעלד הייסט) דען פֿאָרוואורף הערען, דאס זיינע פּאָליטיק וואָהל איינע עהרליכע, קלוגע אונד פֿערשטענדיגע זייא, דאס ער זיך אבער זעהר פֿאָן דעם שפּיטצביבישען רוססישען רייכס-קאנצלער גאָרטשאקאָף לייכט פֿאָפּפּען לאססען קאנן. ער קאָננע וואָהל דער קלוגהייט איינעס אנדערען מיט נאָך מעהר קלוגהייט ענטגעגענקאָממען; אבער ער איזט ניכט זאָ שאַרפֿזיננינג אונד שפּיטצ-פֿינדיג, אום דיא שפּיטצביבערייען אונד קונסט-גריפֿפֿע איינעס אנדערען צו ערקעננען אונד זיא אונשעדליך צו מאכען.

וויר האבען אים פֿעריגען פֿערלויפֿע דיעזער ערצעהלונג געזעהען, דאס בעניאמין שאָן זעהר אָפֿט געלעגענהייט העטטע, דורך שאַרפֿזינן אונד שפּיטצ-פֿינדיגקייט דען אויפֿענטהאלט זיינער געליעבטען לעא אויספֿינדיג צו מאכען, דיא בעטריגערייען זיינעס פֿיינדעס וויללִיאם צו ענטדעקען; אבער וואס ניכט אין זיינעם נאטירלען מענשענ-פֿערשטאנדע לאג, דאס פֿאנד ער אויך ניכט. זאָ וואוסטע ער אויך ניכט, ווער דיא שרייבערין יענעס בריעפֿעס וואר, דיא ער פֿאָר זיינעם בעזוכע ביים מיניסטער בוקינגהאם בעקאָממען האטטע. (זיעהע דיא 30-טע פֿאָרטזעטצונג.) אלס ער דיעזען בריעף זיינען פֿריינדען צייגטע, דא זאגטען איהם דיעזע שפּאָטטיש: „וויא קאָננען זיא איין גוטער שטאאטס-מאנן ווערדען, ווענן זיא ניכט איינמאל איינע דאמע, דיא איהנען זאָלכע שאָנע בריעפֿע שרייבט, ענטדעקען קאָננען!" — בעניאמין אבער אנטוואָרטעטע איהנען: „מאן מוס עבען זעהר קליינליך זיין, אום זיך וועגען זאָלכער קליינינקייטען דען קאָפּף צערברעכען צו קאָננען. נור דעריעניגע, וועלכער צו שוואך האָהערעס אונד בעססערעס קיינע פֿערנונפֿט אונד קיינען פֿערשטאנד בעזיטצט, מוס שלויהייט אונד ליסט ביא קליינליכען דינגען אנווענ-